

I. A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMÁBÓL

FILIPPO TOMMASO MARINETTI

(1876–1944)

Futurista kiáltvány

[részlet]

1. A veszély szeretetét, az erőre és merészségre való törekvést akarjuk megénekelni.
2. A bátorság, a vakmerőség, a lázadás lesznek költészetünk lényeges elemei.
3. Az irodalom mindmáig a megfontolt mozdulatlanságot, a révületet és az álmot magasztalta. Mi a kihívó mozgást, a lázas álmatlanságot, a futólépést, a halálugrást, a pofont és az ökölcsapást magasztaljuk.
4. Megállapítjuk, hogy a világ nagyszerűsége új szépséggel gazdagodott: a sebesség szépségével. Egy versenyautó, kirobbanó lélegzetű kígyókhöz hasonlatos, vastag csövekkel díszített motorházával... egy bömbölő autó, mely úgy száguld, mint a kartács, szebb, mint a Szamothrakéi Győzelem¹.
5. Azt az embert akarjuk dicsőíteni, aki a kormánykereket tartja, melynek képzelt rúdja átéri a földet, rohanó futásban, földi pályájának körein.
6. Kell, hogy a költő hévvel, nagyvonalúsággal és teljesen adja oda magát, hogy a leglényesebb elemek lelkesítő hevét növelje.
7. Nincs másban szépség, csak a küzdelemben. Egy mű sem lehet igazi alkotás, ha nincs támadó jellege. A költészetet úgy kell felfogni, mint heves támadást ismeretlen erők ellen, hogy azután az ember előtt megadásra lehessen kényszeríteni őket.
8. A századok legkiemelkedőbb csúcán állunk!...Miért kellene hátránéznunk, ha ki akarjuk tárni a Lehetetlen rejtelmes kapuit? Tegnap meghalt az Idő és a Tér. Már a teljességben élünk, miután megteremtettük az örök, mindenütt jelenlevő sebességet.
9. A háborút akarjuk dicsőíteni – a világ egyetlen megtisztítóját –, a militarizmust, a patriotizmust, a felszabadultak destruktív magatartását, azokat a szép elveket, melyekért meghal az ember, és a nő megvetését.
10. Le akarjuk rombolni a múzeumokat, a könyvtárakat, az akadémiák minden fajtáját, és harcolni akarunk az erkölcsösködés, a nőmozgalom és minden megalkuvó vagy hasznos hitványság ellen.
11. Meg fogjuk énekelni a munkától, örömtől, vagy a lendülettől felkavart nagy tömegeket: megénekeljük a forradalmak sokszínű és sokhangú áradatait a modern világvárosokban; megénekeljük a fegyvergyárak és vad villamos holdaktól megvilágított hajógyárak vibráló éjszakai tüzeit; a mohó állomásokat, melyek füstölgő kígyókat nyelnek el; a csavart füstjüket szálán felhőkre függesztett műhelyeket; a hidakat, melyek mint óriási tornászok kapaszkodnak át a folyókon s késpengeként villognak a napfényben; a kalandos gőzhajó-

¹ A Győzelem istennőjének, Nikének híres szobra, a Louvre-ban állították ki.

kat, melyek a látóhatárt kémlelik, a széles keblű lokomotívokat¹, melyek mint hatalmas, csövekkel kantározott fémlovak toporzékolnak a síneken, és sikló szállását a repülőgépeknek, melyek légszavarja zászlóként csattog a szélben, s úgy tapsol, mint a lelkes tömeg.

Olaszországból repítjük világgá a felforgató és gyújtogató erőszakosságnak ezt a kiáltványát, mellyel ma megalapítjuk a *Futurizmust*, mert meg akarjuk szabadítani ezt az országot a professzorok, régészek, idegenvezetők és antikváriusok bűzös rákfénjétől. Itália már hosszú ideje az ócskaságok piaca. Meg akarjuk szabadítani őt a múzeumoktól, melyek mint megszámlálhatatlan temetők befedik az egész országot.

Múzeumok: temetők!...Valóban amonosak, hiszen itt is szerencsétlenül vegyülnek össze olyan testek, melyek nem ismerik egymást. Múzeumok: nyilvános hálótermek, amelyben örökké gyűlött vagy ismeretlen emberek mellé kell letelepedni! Múzeumok: a festők és szobrászok lehetetlen vágóhídjai, ahol a pályabérül kitézőtt falakon színek és vonalak ütésével vadul egymást öldöksik! Hogy valaki évente egyszer, mint halottak napján a temetőbe, ide is elvándoroljon... azt még megengedem. Hogy évente egyszer ajándékol virágokat tegyen a Gioconda² elé, azt is megengedem... De azt már nem tűröm el, hogy naponta sétálva vezessék a múzeumokon keresztül szomorúságainkat, törekeny bátorságunkat, beteges nyugtalanságunkat. Miért kell megmérgeződni? Miért kell megposhadni?

És mi mást lehet egy régi képen látni, mint a művész fáradtságos vonaglását, amellyel az álmának teljes kifejezését gátló legyőzhetetlen akadályokat kijátszani igyekeznek?...Egy öreg képet megcsodálni annyi, mint érzékenységünket hamvvederbe önteni, ahelyett, hogy a teremtés és a cselekvés vad lendületével messzire hajítanánk előre. Azt akarjátok tehát, hogy a múlt örökös és haszontalan csodálásában, melyből végzetesen elgyengülve, kimerülten és megtaposva kerültök ki, elpocsékoljátok legjobb erőiteket?

A valóságban, kijelentem nektek, a múzeumok, könyvtárak és akadémiák (felesleges erőlködések temetői, megfeszített álmok kálváriái, megcsönkített lendületek iktatói!...) mindennapos látogatása ugyanolyan káros, mint a becsvágyó akaratuktól és elméjüktől megrészegetett ifjak szülőinek szívós gyámkodása. A haldoklóknak, a betegeknek, az elzártaknak hadd maradjon csak ez; a megcsodált múlt talán balszam az ő bajaikra, hiszen a jövő előlük el van rekesztve... De mi nem akarunk többet tudni a múlttól, mi, fiatal és erős *futuristák!*

A szenes ujjak dobják csak a vidám tűzvészeket! Erre! Erre! Gyorsan vessetek tüzet a könyvtárak polcaira!...Térítsétek el a csatornák futását, hogy elöntsék a múzeumokat!...Ő, milyen öröm lenne látni, amint ezeken a vizeken lebegve úsznának az árral, szétszaggatva és megfakultan, a régi dicsőséges vásznak!... Ragadjátok meg a csákányokat, a fejszékét, a kalapácsokat, és romboljátok, romboljátok könyörtelenül a tiszteletre méltó városokat!

A legidősebb közülünk harmincéves! tehát legalább egy évtizedünk van, hogy véghez vigyük munkánkat. Majd ha negyvenévesek leszünk, más, fiatalabb és nálunk értékesebb emberek hadd dobjanak csak a papírkosárba bennünket, mint felesleges kéziratokat. Egyenesen ezt szeretnénk!

[...]

(1909)

Szabó György fordítása

1 mozdony

2 A híres Mona Lisa, Leonardo da Vinci festménye; szintén a Louvre-ban

VLAGYIMIR VLAGYIMIROVICS MAJAKOVSZKIJ (1893–1930)

A város nagypokla

A város nagypoklát az ablakok széttörték
morzsányi-fényű kis poklocskákra.
Rőt autó-ördögök röpdösnek szerteszét
s dudájuk dörren a dobhártyádba.

A cégtábla alatt, hol sűrű a halszag –
egy roskatag kisöreg pápaszemét keresi
s feljajdul, ahogy az alkonyodó forgatag
kavargásában a villanyos fény szemét reá veti.

A gyárfalak üveghasadékán, hol az érc lobogott
és vonatok vasától óriásodtak a rések –
kárált egy repülőgép és hirtelen odarogyott,
hol a sebesült nap szemefénye kivérzett.

És ekkor már – lámpák takaróiba gyűrve –
a mámorittas, trágár éj lankadatlan elomolt,
s az utcák napocskaí mögül felimbolygott az űrbe,
kutyának sem kellve, a hamvadó hold.

(1913)

Tankó Sivató Károly fordítása

FEDERICO GARCÍA LORCA (1898–1936)

Alvajáró románc

Zöld, szeretlek, zöld, imádlak.
Zöld szél. Zöldbe borult ágak.
Bárka ring a tenger fodrán,
ló és lovas hegyre hágnak.
Lány álmodoz könyöklőben,
árnyék borul derekára,
zöld a haja, zöld a húsa,
hűlt ezüst a szeme-párja.
Zöld, szeretlek, zöld, imádlak.
Cigányhold süt cigánylányra.
Már minden a leányt nézi,
ő nem érzi, nem is látja.

Zöld, szeretlek, zöld, imádlak.
Dércsillagok vonulása,
uszonya a homály-halnak
virradatot hoz világra.
Im, a szelet, mint a smirgli,
édes füge-lomb sikálja,
a hegy agavé-bozontja
nagy vadmacska borzas háta.
Ó, ki jönne? Honnan jönne?
Könyöklőben a lány árva.
Zöld a haja, zöld a húsa,
ecet-özön lett az álma.
Cimbora, én elcserélném
hátasomat a házával,
tükrével a kantárt, nyeret,
késemet a pokrócával,
mert én vérben lovagoltam
a cabrai hegyen által.
Kis cimbora, ha tehetném,
egyezséget kötnék bátran,
de én nem én vagyok immár,
és a házam se a házam.

Cimbora, a magam ágyán
illőn várnék a halálra,
vaságyra, ha ledülhetnék,
jó hollandi gyolcs havába!
Mellem torkig felhasítva,
ekkor a sebem, látja.
Lát a szemem barna rózsát
fehér ingen háromszázat.
Övkenőd is vértől бүdös,
dagadozik vérben ázva.
De én nem én vagyok immár,
és a házam se a házam.
Akkor menjünk föl a hegyre,
hegy-párkányok határába.
Hadd menjek föl a magasba,
föl a magas kő-hazába,
hold-párkányok alá menjünk,
vízömlésbe, zuhogásba!

Két cimbora megy a hegyre,
föl a magas kő-hazába,
elcsöppentett könnyük, vérük
azt az utat kicifrázza.
Imbolyognak bádog-lámpák,
borítják a tetőt lázba.
Fölsebzí a hajnal bőrét
üvegdobok roppanása.

Zöld, szeretlek, zöld, imádlak.
Zöld szél. Zöldbe borult ágak.
Két cimbora megy a hegyre,
hosszú ott a szél fúvása -
epe, ménta, bazsalikom
ízét szárítja a szájba.

Cimbora! A lányod hol van?
Hol a kesergő, az árva?
Várt az téged számtalanszor,
szüntelenül jöttöd várta.
Zöld könyöklőn arca harmat,
fekete volt haja sátra!

Ciszternában a cigánylány.
Síma vizen ring az árva.
Zöld a haja, zöld a húsa,
hült ezüst a szeme-párja.

Fönn lebeg, mert a hold vette
fényes-jeges agyarára.
Édes lett az éj is végül,
mint egy kedves tér magánya.
Künn a kapun részeg zsaruk
zörömböltek, de hiába.
Zöld, szeretlek, zöld, imádlak.
Zöld szél. Zöldbe borult ágak.
Bárka ring a tenger fodrán,
ló és lovas hegyre hágnak.

(1924)

Nagy László fordítása

GOTTFRIED BENN
(1886–1956)

Statikus versek

Fejlődésidegenség –
ez a mélye a bölcsnek,
gyerek és gyermek-gyereke
nem nyugtalanítja,
nem éri el.

Irányok képviselése,
cselekvés
oda- és elutazás
nem tisztán látó
világnak jele ez.
Ablakomból
– mondja a bölcs –
egy völgyre látok,
ott a gyülekező árnyékok,
két jegenye közt egy út,
tudod – hová.

Távlatiság –
ez statikája másik neve:
vonalakat húzni,
tovább vezetni
a hajlás törvénye szerint –
íveket *szikrázni* –,
madárrajt, varjat
dobni ki a kora-ég téli pirosába,

majd lehullatni –
tudod – kinek.

(1943)

Nemes Nagy Ágnes fordítása

GUILLAUME APOLLINAIRE (1880–1918)

Égöv

Végül is únod e régi világot csupa rom

Ó pásztorlány Eiffel-torony a hidak nyája béget e hajnalon

Görög és római ókorban éltél s ebből elég ma néked

A gépkocsik is ódonak zörögve futnak itt elébed
Csupán a vallás az maradt csak máig új s el nem avúl soha
S oly egyszerű akár a repülők terén a gépek csarnoka

Európában csak te nem vagy antik ó kereszténység s hiába
A legmodernebb európai te vagy X. Pius pápa¹
S téged akit az ablakok figyelnek visszatart a szégyen hogy bemenj
Ma reggel egy templomba csöndesen s ott gyónni térdepelj
Katalógust prospektust olvasol s plakátokat mind hangosan dalolnak itt
Ímé a költészet ma reggel és prózának vedd az árusok hírlapjait
És itt a sok füzet mind bűnügyi kalanddal van teli 25 centime-ért²
Nagy emberek arcképe bong s ezer cím döngicsél
Egy szép utcát láttam ép ma reggel de nevét már elfeledtem én
Új volt a fényben fényes és kürtként harsant felém
Igazgatók s munkások sora s a sok szép gyors- és gépirólány
Hétfő reggeltől szombat estig négyszer is naponta erre járt
Háromszor bűg fel reggel itt a vad szirénahang³
Déltájban meg csaholni kezd egy megdühödt harang
A sok sok hirdetmény a tarka táblák és egy fontos
Vad cégér a falon papagájmódra jajgat és rikoltoz
Oly bájos utca ez műhely van benne s gyár is
A Rue Aumont-Thiéville és az Avenue des Ternes⁴ között ringatja rejti Páris

1 1913-ig vezetője a katolikus egyháznak, sok újítást hozott az egyház életébe

2 francia aprópénz; ejtsd: szantim

3 a gyári munka kezdetét, végét és az ebédszünetet jelző hang

4 ma is létező párizsi utcák; ejtsd: rű ómon-tiévil, illetve: ávönü dé tern

Imé az ifjú utca és te nem vagy más csak egy fiúcska még
Anyád öltöztet és ruhád fehér és égi kék
Nagyon jámbor vagy és legrégebb pajtásod René Dalize¹ is már imákat áhít
S nem vágytok mást csupán a szentegyház csodáit
Kilenc óra a gáz tompítva kéken ég a hálótermen át kisurrantok ti ketten
És a kollégium kis templomában térdepeltek hajnalig meredten
Míg az imádandó ametiszt² mélység forog tündökölvé
Krisztus dicsfénye az s forog lobogva mindörökre
Liliom ő lelkünkben ápolt hófehér
És rőthajú fáklya melyet nem fojthat el a szél
Ez a fájdalmas szűz hamvaspiros és sápatag fia
Ez a csodás imákat bőven termő égi fa
Ez az öröklét és a becsület kettős bitója itt
Ez a hatágú csillag égi sápadt
Ez az Isten ki meghal pénteken s feltámad majd vasárnap
Ez a Krisztus ki égbe száll ahogy a pilóta még soha
A világ magassági versenyének ő a bajnoka

Örök pupilla Krisztus
A századok húsz pillantása érti őrzí már
S madárrá változik e század és akárcsak Jézus égre száll
Az ördöghad fejét fölkapva most a bugyrokából utána bámul
S azt mondja hogy Simon mágust³ majmolja Júdeából
Ha széllel száll kiáltják szélhámos semmi más
s a fényes lebbenő körül tündéri surrogás
Thianai Apollonius⁴ Ikáros⁵ Énok⁶ Éliás⁷
Lebegnek ott az első gép körül s mind csupa csillogás
El-elszakadnak tőle néha hogy szabadon szálljanak kiket röpit az Oltáriszentség
A papok akik szállnak már örökké hogy a szent ostyát emeljék
A repülőgép végül is anélkül hogy bevonná szárnyait leszáll
És akkor megtelik az ég egy fecskeraj jön millió madár
Suhogva száll a sok bagoly holló és sólyom s íme ringó
Csapat jön Afrikából marabu íbisz és flamingó⁸
S a költők és mesélők ünnepelte Roc-madár⁹ is erre szárnyal

1 Apollinaire monacói iskolatársa, szintén költő; ejtsd: röné dáliz

2 ibolyaszín féldrágakő

3 A simónia bűnének névadója, pénzért akarta a Szentlélek átadásának képességét megvásárolni.

4 Római filozófus, az I. században sok csodát tett, gyógyított, tanított.

5 Daidalosz fia, repülve menekült vele Krétáról, de tengerbe zuhant.

6 Énok (Henoch) bibliai próféta 365 évet élt, Isten magához emelte az égbe.

7 Éliás (Illés) próféta, az Isten tüzes szekéren ragadta fel az égbe.

8 forró égövi madarak

9 Sas formájú óriási, nagy erejű madár a perzsa, arab mitológiában. Az Ezeregyéjszaka meséiben is szerepel.

Leszáll karmában Ádám nagy fejével az első koponyával
A láthatár szélén sas kiáltozik rí
s Amerikából jön a sok kicsiny kolibri
Kínából pihik¹ jöttek ép most karcsu mind s törékeny
Egy szárnyuk van csak s párosan röpködnek fenn az égen
És itt a jó galamb szeplőtlen lélek hófehér
Akit a lantmadár s nagypettyű pávahad kísér
A főnix² ez a máglya mely saját magát szüli és újra támad
Tűzforró hamujával most egy percre elborítja itt a tájat
A szép szirének³ is otthagyják már a vad tengerszorost
És mind a hárman erre szállnak csábosan dalolva most
S a főnix a sasok s a kínai pihimadár
Pajtáskodnak ott fenn mindannyian a szálló gépmadárral

Most Párisban jársz s magánosan lépdelsz a vad tömegben
Az autóbuszok csordája görg eléd s bög egyre vészesebben
És elszorítja torkod a csodás szerelmet féltő félelem
Mintha többé már soha nem szeretne senkisémmel
Ha régmúlt időkben élsz már szerzetes vagy s őriz egy kolostor
S ti mind pirultok hogyha egy imát rebegtek s féltek a gonosztól
Kigúnyolod magad s a nevetéssé mint Pokol tüze úgy pattog szerzte itt
E nevetés szikrái csillantják fel életed tavát s mélységeit
Bizony homályos múzeumban függő kép ez
S hogy közelebből megnézd néha odalépdelsz

Párisban jársz ma és az asszonyok hada csapzott a vértől ó ne is emlékezz
Így történt míg a szépség ép lealkonyult és elfeledni ezt is épp elég lesz
Dicsfényes lángoló kövekbe fagyva szép Miasszonyunk rám nézett Chartres-ban⁴
S Szent Szíved vére fenn a Montmartre-on⁵ elöntött míg a hajlékban álltam
A boldogító szókra vágyom én s beteg vagyok már régen
E szerelemtől szenvedek s szégyenlem gyöngeségem
És fogvatart a kép álmatlan élsz miatta s folytonos settengő félelemben
Kísér e kép de néha mégis messze lebben

1 mesebeli egyszárnyú madár, csak párban tud repülni

2 Mitikus egyiptomi madár, amely ötszáz évenként elégeti magát, de poraiból újraéled.

3 Csodás hangú tengeri nimfák, a hajósokat elcsábítják, majd megölik.

4 utalás a Párizs melletti Chartres középkori székesegyházára, a Notre Dame-ra, amely a gótikus templom-építészet kiemelkedő jelentőségű alkotása; etjds: sártrre

5 utalás a párizsi Montmartre dombon található Sacré Coeur templomra; ejtsd: monmártr

Most forró parton ülsz előtted a Földközi-tenger
Égész évben virágzó citromfák árnyéka rejt el
Barátaiddal kószálsz alattad leng a bárka
Egyik Mentonba tér haza egy majd Nizzába s kettő Turbiába¹
Irtózva nézzük látszanak a víz poliptól nyüzsgő mélyei
S halak úszkálnak lágy moszat között a Megváltó jelképei

Kis fogadó kertjében üldögélsz most Prága mellett
Egy rózsaszál az asztalon úgy érzed rólad minden bú lepergett
S míg félig készen hever itt előtted amit írsz a próza
Csak nézed egy kicsiny bogárt hogy altat épp szíven a rózsza

Döbbsenten látod Szent Vid² ó agátjain³ az arcod pontos mását
Sosem felejted már e nap halálos szomorúságát
Lázárhoz⁴ vagy hasonló itt kit meggyötört a nap

A nagy zsidónegyed órái mind ellenkező irányba forganak
S hátrálsz te is az életedbe vissza lassan s andalogva
Fülelsz a mély kocsmák ölén zengő cseh dallamokra
Ha mégy épp fölfelé a Hradzsín⁵ útjain s az alkonyat kilobban

Ímé Marseille-ban vagy körötted zöld görögdinnyék halomban

Ímé Coblenzban⁶ vagy az Óriáshoz címzett szállodában

Ímé Rómában ülsz fölötted egy japáni naspolyafa ága

Ímé most Amsterdamban vagy egy lánnyal akit szépnek látsz pedig szegényke csúnya
Egy leydeni diákkal kell majd összeházasodnia s előre únja
Latinul bérelnek szobákat ott Cubicula locanda⁷
Már három napja éltem ott mikor Goudába⁸ mentem én emlékszem három napra

1 a francia Riviéra városai

2 A prágai székesegyház neve, itt őrzik szent Vid fejedelmének ereklyéjét.

3 az achát féldrágakő régebbi neve

4 a bibliai szegény Lázár

5 a prágai vár és a körülötte lévő várnegyed neve

6 német város

7 kiadó szobák

8 Amszterdam, Leiden és Gouda hollandiai városok

Párisban állsz a vizsgálóbíró előtt
Letartóztatnak s elvezetnek ím mint egy gonosztevőt¹

Oly sokfelé utaztál fájdalom s öröm kísért falukon városokon át
Mielőtt észrevetted volna vad korod s a rettentő hazugságok sorát
Húsz és harminc éves korodban szerelemtől szenvedtél ziláltan
Úgy éltem mint egy eszelős időmet elprédáltam
Nem merek jobb kezemre nézni már és minden pillanatban csak zokognék
Teérted és miattam kit szeretsz és mindazért mi rémít s bennem hánytorog még
E megriadt kivándorlókat nézed itt szemükből könny pereg
Istenben bíznak ők s imát motyognak míg az asszonyok mellét szopják az
éhes kisdedek

Nehéz szaguk betölti a Gare Saint-Lazare² nagy várótermeit
Mint a háromkirályok bíznak csillagukban s mindenük e hit
Remélik hogy sok pénzt keresnek majd ó kába terv Argentínában
S vagyonnal térnek majd haza a vágyott óhazába
Vörös dunnát vonszol magával egy család ahogy ti is vizitek szívetek
E dunna éppen oly valószínűtlen mint az álmaink
S a bús kivándorlók közül néhányan végül itt maradnak
A Rue des Rosiers vagy a Rue des Écouffes³ szűk odvain szerényen megtapadnak
És gyakran látom este őket levegőznek kint a házak mellett
Mint a sakktáblák bábuik csak néha lépnek egyet-egyet
Sok köztük a zsidó az asszonyok parókát hordanak
Kis boltok nyirkos mélyén ülnek vérszegényen s hallgatag

Megállsz egy alja bár előtt egy pult előtt mit síkos lé mocsok véd
A szerencsétlenek között megiszol két sou-ért⁴ egy gyatra kávét

Egy vendéglőben nézel este szét

E nők nem rosszak itt de mindegyiknek súlyos gond a lét
Így hát mind még a legcsúnyább is gyötri kedvesét
Egy rendőr lánya ő a messzi Jersey-ből

1 E sor háttérében az állhat, hogy Apollinaire titkára, egy belga újságíró műkincseket lopott a Louvre-ból, s Apollinaire-nél „felejtette” őket. Mikor a Mona Lisát is ellopták, Apollinaire megrémült, névtelenül visszaküldte a lopott szobrokat. Mégis őt gyanúsították meg a Mona Lisa ellopásával, és letartóztatták.

2 párizsi pályaudvar ; ejtsd: gár szen-lázár

3 a párizsi zsidónegyed utcái ; ejtsd: rú dé rozié, ill. rú déz ékuff

4 francia aprópénz; ejtsd: szu

Kezén amit nem láttam még sosem kérges repedt a bőr

Hasán a forradás oly végtelen nagy szánalomra indít

Most egy borzalmasan mosolygó lányhoz hajlok s megalázom szájamat

Egyedül vagy közelg a reggel
A tejesek kannája kondul már az utcán

Az éjjel búcsút int akár egy szép Metíva¹
Ez Ferdine a hamis vagy tán Lea ki néz utánad ríva

És úgy iszod akár az életed e lángoló szesz te
Akár a pálinkát iszod az életed te

Gyalog akarsz ma hazatérni még Auteuil² felé
Hogy végül is aludni térj óceániai s guineai bálványaid közé
Egy másik hit s másféle forma Krisztusai ők
Alacsonyrendű Krisztusok homályos hitre térítők

Ég veled Ég veled

Véresnyakú nap

(1912)

Radnóti Miklós fordítása

1 mesztic, félvér nő

2 1860-ban csatolták Párizshoz, s lett a város egyik kerülete; ejtsd: otőj

A Mirabeau-híd

A Mirabeau-híd¹ alatt fut a Szajna
S szerelmeink
Emléke mért zavar ma
Mi volt az öröm ráadás a jajra

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthaggy engem

Kéz kézben nézz szemembe s közbe tudnám
Hogy karjaink
Hídja alatt a hullám
Fut az örök tekinteteket unván

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthaggy engem

Mint ez a víz elfolyó messzeség lett
A szerelem
Milyen lassú az élet
S milyen erőszakosak a remények

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthaggy engem

Jön napra nap új év válik tavalyra
Nincs ami a
Szerelmet visszacsolja
A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthaggy engem

(1912)

Vas István fordítása

A Mirabeau-híd

Fut a Mirabeau-híd alatt a Szajna
S szerelmeink
Mért jut eszembe az ma
Nem jött öröm nekünk csak jajra-bajra

Jövel éjjel óra kondulj
Minden elfut Minden elmúl

Nézzünk még össze kéz-kézben ahogy kell
Míg karjaink
Hídja alatt közönnyel
Szalad a víz a kínnal és a könnyel

Jövel éjjel óra kondulj
Minden elmegy Minden elmúl

Szalad a szerelem mint lent a gyors hab
A szerelem
Az életünk beh lassabb
S a remény bennünk beh erőszakosabb

Jövel éjjel óra kondulj
Minden elmegy Minden elmúl

Száll hét a hétre és száll nap a napra
Nincs mi időt
S szerelmet visszahozna
Fut a Mirabeau-híd alatt a Szajna

Jövel éjjel óra kondulj
Minden elmegy Minden elmúl

Illyés Gyula fordítása

¹ Párizs egyik hídja; ejtsd: otőj

A Mirabeau-híd

Fut a Mirabeau-híd alatt a Szajna
S a szerelem
Mi zúgja, mi sugallja
Hogy minden kéjnek fájdalom az anyja

Csak szállj le éj az óra üt
Csak szállj idő én várok itt

Farkasszemet hadd nézünk kéz a kézben
Kulcsolt kezünk
Hídja alatt az éjben
Örök hullámok árja foly sötétben

Csak szállj le éj az óra üt
Csak szállj idő én várok itt

Fut meg nem áll fut mint az ár a mélynek
A szerelem
De lassú is az élet
És a Remény de éget ó de éget

Csak szállj le éj az óra üt
Csak szállj idő én várok itt

Napok hetek zuhognak tovafolyva
Nem kél a múlt
S a szerelem se újra
Fut a Mirabeau-híd alatt a Szajna

Csak szállj le éj az óra üt
Csak szállj idő én várok itt

Mészöly Dezső fordítása

A Mirabeau-híd

A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna
S szerelmeink
Emlékük mit akar ma
Az öröm nem jött soha csak a jajra

Jöjj éj verj óra lassan
Az idő megy én maradtam

Ne mozdulj szemközt kéz a kézbe várj csak
Míg a karunk
Hídja alatt a fáradt
Örök tekintet habverése árad

Jöjj éj verj óra lassan
Az idő megy én maradtam

Fut a szerelem mint vize a mélynek
Fut el a vágó
Milyen lassú az élet
S milyen hevesen kínoz a remény meg

Jöjj éj verj óra lassan
Az idő megy én maradtam

Tűnnek a hetek tűnik a nap a napra
Vissza se múlt
Nem tér se csók az ajkra
A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna

Jöjj éj verj óra lassan
Az idő megy én maradtam

Rónay György fordítása

A megsebzett galamb és a szökőkút

Látom megkínzott arcotok
 Csodás virágzó szátok
 MAREYE MARIE
 ANETTE LORIE
 MIA s te szőke YETTE
 hol vagytok
 6 jaj
 ifju lányok
 DE
 itt e
 jajgató
 szökőkút mellett
 ez a galamb is ríva repked

Ó ég felé szökellő emlék? Hol van Raynal Billy Dalize
 A sok barát aki még nemrég Szájamban régi méla íz
 Velem volt harcol messzi már Nevek zongása andalítasz
 S a vízből haldokló sugár S hol van most Cremnitz merre jár
 Álmos szemük pillant reám Mindannyian holtak talán
 Hol van Braque s Max Jacob a hű Emlékekkel telt meg fm a lelkem
 S Derain a hajnalszín szemű Sír a szökőkút is felettem

Harcolni mentek ők minden hiába s most fönn csatáznak északon
 Az éj lehull Ó vérző tenger
 Leander burjánzik vadon a kertekben körül harcok virága

(1918)

Radnóti Miklós fordítása

MARCEL PROUST (1871–1922)

Az eltűnt idő nyomában [részletek]

Első rész
Combray

Sokáig korán feküdtem le. Néha, alighogy elfújtam a gyertyát, oly gyorsan lecsukódott a szemem, hogy még azt se mondhattam magamban: »No, most elalszom.« De aztán, egy fél óra múlva, felébresztett az a gondolat, hogy ideje lesz álomra térni; le akartam tenni a könyvet, mert azt hittem, még a kezemben van, s elfújni a gyertyámat; alvás közben is gondolkoztam azon, amit az ágyban olvastam, csakhogy ezek a gondolatok sajátos irányba terelődtek; úgy tetszett, én vagyok az, amiről a könyv beszélt: egy templom, egy vonósnégyes, I. Ferenc és V. Károly versengése¹. Ez az érzés tovább élt bennem pár pillanatig az ébredés után; nem zavarta az értelmemet, inkább csak elhomályosította, mint szemet a hályog, s nem engedte meglátnom, hogy a gyertya már nem ég. Aztán ugyanez az érzés kezdett értelmetlenné válni, mint a lélekvándorlás után a megelőző lét gondolatai; a könyv tárgya levált rólam, szabadon foglalkozhattam vele, vagy nem: utána mindjárt látásomat is visszakaptam, s csak csodáltam, hogy magam körül csupa homályt találok, enyhét és megnyugtatót a szemnek, de talán még inkább az értelmemnek, amely előtt úgy tűnt fel, mint egy ok nélkül való és teljességgel értelmetlen, mint egy valóban homályos dolog. Gondolkodtam, hány óra lehet: hallottam a vonatok füttyét, amely közelebb vagy messzebb, mint madáréneke az erdőben, fölmérte a távolságokat, mintegy leírta előttem a kihalt táj kiterjedését, ahol a magányos utas siet a közeli állomás felé; s az a kis ösvény, amelyet követ, most mélyen belevésődik az emlékezetébe, annak az izgalomnak a révén, amelyet az új helyek, a szokatlan cselekedetek keltenek benne: egy iménti beszélgetés, a búcsú egy idegen lámpa alatt s a visszatérés közeli édessége – mindazt, ami követi az éjszaka csöndjében.

Az arcomat odanyomtam gyengén a párna szép arcához, amely oly telt és olyan friss, akárcsak gyermekségünk arca. Meggyújtottam egy gyufaszálat, hogy megnézhessem az órát. Nemsokára éjfél lesz. Ez az a perc, mikor a beteg, aki kénytelen volt elutazni s meghálni egy idegen szállodában, rohamot kap, felébred s örül, hogy az ajtó alatt már egy fénycsíkot vesz észre. Micsoda boldogság, már reggel van! A személyzet mindjárt felkel, nemsokára csöngethet, bejönnek hozzá, hogy segítsenek rajta. Az a remény, hogy megkönnyebbül, bátorságot ad neki a szenvedéshez. Mintha már lépteket is hallott volna; a lépések közelednek, aztán eltávolodnak. S a fénycsík az ajtó alól most egyszerre eltűnik. Éjfél van; most oltották el a gázt. Az utolsó szolga is elment, s így kell maradni egész éjjel és szenvedni orvosság nélkül.

[...]

Évek múltak már el azóta, hogy Combray²-ből mindaz, ami nem volt az én esti lefekvésem díszlete és drámája, nem is létezett már számomra, amikor egy téli napon, hogy hazatértem

1 küzdelem a német-római császári címért, ill. V. Károly itáliai háborúja I. Ferenc ellen

2 A fiktív helyszín, Combray modelljéül a közép-franciaországi Illiers szolgált, ahol Proust több ízben nyaralt gyermekkorában. A község ma a regény iránti tiszteletből az Illiers-Combray nevet viseli.